

Część 3.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

SCENARIUSZ 2

Obserwować, czy działać?

Autorka: Sonia Gogulla

Tytuł scenariusza/ temat lekcji: Obserwować, czy działać?

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie.

Klasy: III–IV.

Krótki opis scenariusza: Podczas zajęć uczniowie i uczennice poznają filary zrównoważonego rozwoju i funkcje lasu, w szczególności związane z łagodzeniem skutków zmian klimatycznych, przykłady działań Lasów Państwowych w zakresie Celów Zrównoważonego Rozwoju nr 13 i 15. Poznają etapy planowania kampanii społecznej i przygotowują ramowy plan kampanii społecznej na rzecz lasów.

Czas trwania: 45 minut.

Pytanie kluczowe: Dlaczego powinniśmy dbać o lasy i jak zachęcić do tego innych?

Cele lekcji:

- Uczeń/uczennica potrafi wymienić filary zrównoważonego rozwoju.
- Uczeń/uczennica poznaje znaczenie lasów w wymiarze środowiskowym, gospodarczym i społecznym.
- Uczeń/uczennica potrafi przygotować ramowy plan kampanii społecznej.
- Uczeń/uczennica docenia zalety pracy grupowej.

Związek z podstawą programową:

Wiedza o społeczeństwie – zakres rozszerzony – cele kształcenia, wymagania ogólne:

III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. Uczeń/uczennica:

3. Analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne i wyzwania globalne oraz szuka ich rozwiązań i diagnozuje możliwość własnego wpływu na ich rozwiązanie.

IV. Komunikowanie i współdziałanie. Uczeń/uczennica:

4. Współorganizuje działania o charakterze obywatelskim zgodne z normami i wartościami demokratycznego państwa prawa.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. Uczeń/uczennica:

17. Określa cechy kampanii społecznych; podaje cele i zadania wybranej kampanii społecznej oraz analizuje jej przebieg i ocenia efektywność.

18. Opracowuje ramowy plan kampanii społecznej na rzecz rozwiązania wybranego problemu.

Geografia – zakres podstawowy:

X. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo: czynniki rozwoju rolnictwa, struktura użytków rolnych, obszary upraw i chów zwierząt, zrównoważona gospodarka leśna, rybactwo (morskie i śródlądowe, akwakultura). Uczeń/uczennica:

5. Wykazuje znaczenie przyrodnicze, społeczne i gospodarcze lasów.

Metody: Praca on-line (komputery lub smartfony), mapa myśli, dyskusja.

Formy pracy: Praca indywidualna i grupowa.

Środki dydaktyczne i materiały: Komputer, rzutnik, dostęp do Internetu. Załącznik, publikacje:

1. „Poznać i zrozumieć las” https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/publikacje/dla-dzieci-i-mlodziezy/poznac-i-zrozumiec-las-1/ludzie-i-las/poznac_i_zrozumiec_las_ludzie_i_las.pdf.
2. „Cele Zrównoważonego Rozwoju. Agenda 2030 w Lasach Państwowych” http://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/publikacje/do-poczytania/cele-zrownowazonego-rozwoju-onz/lp-agenda_2030.pdf.

3. „Zrównoważony rozwój w edukacji leśnej”
http://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/publikacje/dla-nauczycieli/zrownowazony-rozwoj-w-edukacji-lesnej/poradnik_educatora.pdf.

Przebieg zajęć:

Lekcja obejmuje obszerny temat, jeżeli więc masz taką możliwość, przed lekcją zorganizuj wywiad lub spotkanie z leśnikiem/leśniczką, którzy wyjaśnią uczniom i uczennicom, na czym polega zrównoważona gospodarka leśna w Polsce, a na czym gospodarka rabunkowa. Możesz też poprosić uczniów i uczennice o przygotowanie odpowiednich przykładów związanych z tematem, które wykorzystają podczas pracy w grupach (publikacja nr 3, str. 40–44).

Wprowadzenie

1. Wyświetl trzy definicje zrównoważonego rozwoju z publikacji nr 3 (str. 12) i poproś uczniów i uczennice o refleksję. Następnie uporządkuj ich wypowiedzi i opowiedz o idei i filarach zrównoważonego rozwoju. Wyświetl graficzne przedstawienie trzech wymiarów zrównoważonego rozwoju z tej samej publikacji, ze str. 13 (5 minut).

Idea zrównoważonego rozwoju (ZR) powstała w odpowiedzi na zagrożenia wynikające z nadmiernej eksploatacji środowiska przyrodniczego. Na wymiar globalny tych zagrożeń po raz pierwszy zwrócono uwagę pod koniec lat sześćdziesiątych ubiegłego stulecia. Za najważniejsze działanie zaradcze uznano wtedy zdecydowaną międzynarodową współpracę, zagwarantowaną przez porozumienia rządowe. Jednak powody, które przyczyniły się do formowania idei zrównoważonego rozwoju, można znaleźć w znacznie odleglejszym czasie. Zależność człowieka od środowiska naturalnego, w tym od terenów leśnych, jest fundamentalna dla jego istnienia, stąd też w wielu momentach historii, niezależnie od siebie, na różnych kontynentach rozwijała się myśl o wyważonym korzystaniu z zasobów natury. W kręgu kultury europejskiej znaczącą postacią był Hans Carl von Carlovitz, saksoński starosta, który pierwszy (1713 r.) określił zasady zrównoważonego leśnictwa. Pracował w Saksonii dla kopalni wydobywającej srebro, kiedy przemysł ten znalazł się w głębokim kryzysie. Powodem problemów nie było jednak wyczerpanie się zasobów metali szlachetnych, lecz drzew, które mogły posłużyć za opał w procesie wytapiania rud. W traktacie Sylvicultura Oeconomica, oder haußwirthliche Nachricht und Naturmäßige Anweisung zur

wilden Baum-Zucht (1713 r.) pisał o potrzebie zbierania nasion drzew i tworzenia nowych nasadzeń. Miałyby one zrekompensować wycinkę na potrzeby przemysłu i tym samym zapewnić trwanie ekosystemu leśnego i aktywność przemysłową. Wkrótce jego model przyjął się w leśnictwie całych Niemiec, a następnie stał się przykładem dla całego świata.

Źródło: „Zrównoważony rozwój w edukacji leśnej”
http://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/publikacje/dla-nauczycieli/zrownowazony-rozwoj-w-edukacji-lesnej/poradnik_educatora.pdf (str.10–11).

Zrównoważony rozwój opiera się na trzech filarach:

- pierwszy filar to **środowisko** – różnorodność biologiczna, ochrona przyrody, klimat, zasoby naturalne;
- drugi – **gospodarka**, czyli produkcja, eksploatacja zasobów naturalnych;
- trzeci – **społeczeństwo**, a więc konsumpcja, system polityczny, edukacja, praca, kultura.

Jeśli jeden z filarów zostanie zlekceważony, np. nie zapobiegniemy wymieraniu pszczół, które przestaną zapylać rośliny uprawne (środowisko), to produkcja żywności będzie coraz droższa (gospodarka) i pojawi się problem dostępu do żywności, co może doprowadzić do zamieszek (społeczeństwo). Nazywa się to „efektem motyla”. Każde, choćby najmniejsze nasze zaniedbanie może prowadzić do poważnych konsekwencji w skali globalnej.

Źródło: „Funkcje lasu. Poznać i zrozumieć las”
https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/publikacje/dla-dzieci-i-mlodziezy/poznac-i-zrozumiec-las-1/funkcje-lasu/poznac_i_zrozumiec_las_funkcje_lasu.pdf.

Praca właściwa

2. Zapytaj uczniów i uczennice, czy słyszeli o kampaniach społecznych. Jakich? Na czym te kampanie polegały? Zapoznaj ich z definicją kampanii społecznej (3 minuty).

Według definicji Pawła Prochenki (Fundacja Komunikacji Społecznej) kampania społeczna to: „(...) zestaw różnych działań zaplanowanych w **konkretnym czasie**, skierowanych do określonej **grupy docelowej**, których celem jest doprowadzenie do

*wzrostu wiedzy, zmiany myślenia, zachowania wobec określonego problemu społecznego lub rozwiązanie **problemu społecznego** blokującego osiągnięcie **dobra wspólnego** zdefiniowanego jako cel marketingowy. Kampania społeczna może stosować **narzędzia i techniki reklamowe oraz PR**”.*

Źródło: Bartosz Wilimborek: „Jak zorganizować efektywną kampanię społeczną w szkole. Poradnik dla młodzieży”. Poradnik opracowany w ramach międzynarodowego projektu „Wychowanie w szkole w poszanowaniu praw człowieka i zasady równego traktowania”, prowadzonego przez Biuro Edukacji Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy
http://edukacja.warszawa.pl/sites/edukacja/files/Zaj%C4%99cia%20poza lekcyjne/8649/attachments/jak_zorganizowac_efektywna_kampanie_spoeczna_w_szkole.pdf.

3. Zapowiedz, że zajmiecie się przygotowaniem kampanii społecznej poświęconej dbałości o lasy w Polsce i na świecie, co wpisuje się w realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju, zwłaszcza Celu 13 i 15 (5 minut).

Do dbałości o przyrodę Ziemi mobilizują nas, obywatele i obywatelki całego świata, przyjęte przez międzynarodową społeczność Cele Zrównoważonego Rozwoju. Wśród zadań przybliżających do realizacji Celu nr 15 „Życie na lądzie” znalazło się między innymi powstrzymanie degradacji naturalnych siedlisk i uraty bioróżnorodności. Więcej o Celach na stronie: <https://globalna.ceo.org.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju>.

Lasy pokrywają ok. 30% powierzchni lądowej Ziemi. Zapewniają nie tylko bezpieczeństwo żywnościowe i schronienie dla różnych form życia, ale odgrywają również ważną rolę w zwalczaniu zmian klimatycznych, ochronie bioróżnorodności, są również miejscem zamieszkania ludzi.

Ochronę lasów wspomaga doskonalenie procesów zarządzania zasobami naturalnymi i zwiększanie produktywności gruntów.

Co roku tracimy 13 milionów hektarów lasów. Trwająca degradacja terenów suchych doprowadziła do pustynnienia obszarów o powierzchni 3,6 miliarda hektarów. Mimo że prawie 15% obszarów jest obecnie objęte ochroną, różnorodność biologiczna jest wciąż zagrożona.

Źródło: Opis Celu 15: <http://www.un.org.pl/cel15>.

4. Podziel uczniów i uczennice na 3 grupy, w których będą opracowywać plan kampanii społecznej na rzecz dbałości o lasy w powiązaniu z trzema wymiarami znaczenia lasów (wyświetl str. 45 z linku nr 3) na bazie własnych doświadczeń i materiałów ze stron internetowych (uczniowie i uczennice pracują na komputerach lub smartfonach). Nawiąż do graficznego przedstawienia trzech wymiarów zrównoważonego rozwoju (3 minuty):
 - Grupa 1.** Znaczenie lasów w wymiarze środowiskowym (publikacje nr 1, 2, ew. nr 3).
 - Grupa 2.** Znaczenie lasów w wymiarze gospodarczym (publikacje nr 1, 2, ew. nr 3).
 - Grupa 3.** Znaczenie lasów w wymiarze społecznym (publikacje nr 1, 3).
5. Przy opracowywaniu ramowego planu kampanii uczniowie i uczennice mogą skorzystać z karty pracy (tabela w załączniku) lub pracować metodą mapy myśli, której częścią centralną będzie – REALIZACJA KAMPANII. Więcej informacji o tym, jak przygotować kampanie poświęcone wyzwaniom globalnym, znajduje się na stronie: <https://globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziejowe> (19 minut).

Podsumowanie

6. Grupy przedstawiają swoje propozycje na forum klasy. Po prezentacji i dyskusji uczniowie i uczennice wybierają projekt kampanii, którego realizacja ich zdaniem może w największym stopniu przyczynić się do tego, że społeczność włączy się w działania na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju. Uzasadniają swój wybór (10 minut).

Propozycja kontynuacji zajęć

Jeżeli uczniowie i uczennice zaangażują się w planowanie kampanii, dalsze działania projektowe i ich realizację można przenieść na zajęcia pozalekcyjne. W zależności od planowanych aktywności kampania może być projektem międzyprzedmiotowym.

Źródła:

- Opis 15 Celu Zrównoważonego Rozwoju <http://www.un.org.pl/cel15>
- Bartosz Wilimbore: „Jak zorganizować efektywną kampanię społeczną w szkole. Poradnik dla młodzieży”. Poradnik opracowany w ramach międzynarodowego projektu „Wychowanie w szkole w poszanowaniu praw człowieka i zasady równego traktowania”, prowadzonego przez Biuro Edukacji Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy
http://edukacja.warszawa.pl/sites/edukacja/files/Zaj%C4%99cia%20poza lekcyjne/8649/attachments/jak_zorganizowac_efektywna_kampanie_spoeczna_w_szkole.pdf
- „Funkcje lasu. Poznać i zrozumieć las”
https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/publikacje/dla-dzieci-i-mlodziezy/poznac-i-zrozumiec-las-1/ludzie-i-las/poznac_i_zrozumiec_las_ludzie_i_las.pdf
- „Cele Zrównoważonego Rozwoju. Agenda 2030 w Lasach Państwowych”
http://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/publikacje/do-poczytania/cele-zrownowazonego-rozwoju-onz/lp-agenda_2030.pdf
- „Zrównoważony rozwój w edukacji leśnej”
http://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/publikacje/dla-nauczycieli/zrownowazony-rozwoj-w-edukacji-lesnej/poradnik_educatora.pdf

Polecane materiały:

- Planer dla młodzieży „Podjmij wyzwanie – zaplanuj działanie”, Centrum Edukacji Obywatelskiej 2019 <http://bit.ly/KTFPlaner>
- Joe Panepinto: „Pięć elementów skutecznej kampanii społecznej”
<https://www.hbrp.pl/b/piec-elementow-skutecznej-kampanii-spoecznej/13o94SjMY>
- Dorota Setniewska: „Jak zrobić dobrą kampanię społeczną (za małe pieniądze)?”
6.11.2013 <https://publicystyka.ngo.pl/jak-zrobic-dobra-kampanie-spoeczna-za-male-pieniadze>
- Paula Langnerowicz: „Jak zorganizować kampanię społeczną?”
<https://dzialasz.ceo.org.pl/node/220> (dostęp: 27.10.2011 r.)

